

Dimpotrivă, în Țările Române redacția medio-bulgară și ortografia timoneană devin normative pentru cultura română în limba slavonă (sec. XV—XVI). Situație aparent paradoxală care se explică însă prin faptul că românii și-au însușit tradiția culturală de limbă slavonă de la bulgari și în sec. XIV—XV s-au pus la curent cu ultimele realizări ale culturii bulgare, printre care reforma patriarhului Eftimie este cea mai importantă. Cum Țările Române au reușit să-și mențină autonomia politică și cu aceasta continuitatea dezvoltării culturale, redacția medio-bulgară a slavonei a fost păstrată pe tot teritoriul românesc, până în secolul al XVII-lea, când sub influența curentului kievo-movilean își face apariția și se impune tot mai mult slavona de redacție rusă. Nu este de prisos să vedem această situație și în lumina unei statistici similare celei stabilite anterior:

Am întocmit această statistică folosind cataloagele existente până în prezent — tipărite sau pregătite pentru tipar — ale manuscriselor păstrate în bibliotecile din țară, și din care rezultă următoarea situație:

Total mss.	Total mss. de la sf. sec. al XIV- încep. sec. al XVII-lea.	Redacția la sîrbă	Redacția medio-bulg.	Redacția ruso-medio-bulg.	Redacția rusă, ucraineană ru-so-ucraineană, med.-bulg.-ucr.
Bibl. ARSR 720	354	64 (cu cele 7 de red. sîrbo-medio-bulg.)	256	11	23
Bibl. din Transilvania și Banat 98	78	19	50	7	2
Bibl. mănăstirii Dragomirna 167	119	1	100	16	2
Bibl. mănăstirii Putna 59	41	—	39	1	1
Bibl. mănăstirii Sucevița 53	42	1	36	5	—
			481	40	
1106	634	85 = 13,40%	521 = 82,17%		28 = 4,41%

Cum reiese din tabelul de mai sus, la noi manuscrisele de redacție medio-bulgară pentru perioada de care ne ocupăm, sînt cele mai numeroase ridicîndu-se la un procent de 82,17% (în Bulgaria 17,71%), iar cele de redacție sîrbă sînt numai 13,40% (în Bulgaria 81,28%).

Deci, redacția oficială în care scriau cărturarii și copiiștii în centrele noastre cărturărești din Moldova, Transilvania și Banat, dar și din Muntenia¹, a fost redacția *medio-bulgară*.

Concluziile la care ajungem prin statistica făcută nu sînt ceva nou, neobservat pînă în prezent de cercetători². Prin ele am căutat doar să întărim, încă o dată acum, după apariția vol. III al *Catalogului manuscriselor slave din biblioteca națională din Sofia*, deci pe baza unui material mai bogat, concluziile la care au ajuns prof. B. Țonea și I. Iufu că manuscrisele din sec.

¹ Vezi Corina, Nicolescu, *Ornamentația manuscriselor din Transilvania*. Comunicare la Sesiunea Științifică „Ioan Bogdan și istoria culturii românești”, ținută la 9 dec. 1964.

² Cf. articolul nostru din Rsl, XIII, p. 197-198.